VÝSKUMNÝ ÚSTAV
DETSKEJ PSYCHOLÓGIE
A PATOPSYCHOLÓGIE

METODICKÉ USMERNENIE

Odporúčania pre školy, v ktorých sa vzdelávajú žiaci s poruchou sluchu formou individuálnej integrácie

CŠPP Poprad, Partizánska 2, 058 01 Poprad a CŠPP Hrdličkova 17, 833 20 Bratislava

14.10.2020

Odporúčania pre školy, v ktorých sa vzdelávajú žiaci s poruchou sluchu formou individuálnej integrácie, vedúce k čo najvyššej miere porozumenia a participácie na vyučovaní.

Vzhľadom k aktuálnym opatreniam v súvislosti s pandémiou COVID 19 sme pre učiteľov, asistentov učiteľa a vychovávateľov zhrnuli základné odporúčania, ktoré môžu zlepšiť zapojenie sa žiakov s poruchou sluchu do vyučovacieho procesu v čo najväčšej miere.

Od 12. 10. 2020 je v školách počas vyučovania povinné nosenie rúšok, a to aj u detí v materských školách a na prvom stupni základných škôl. Prekrytie úst učiteľa aj spolužiakov rúškom výrazne sťažuje deťom a žiakom s poruchou sluchu počúvanie reči a funkčnú komunikáciu. Je to preto, lebo rúško znemožňuje odzeranie, ktoré je významným kanálom, ktorým si ľudia s poruchou sluchu dopĺňajú informácie, ktoré sluchom nedokážu v plnej miere zachytiť. Rúško zároveň zhoršuje akustiku, negatívne ovplyvňuje kvalitu reči a znižuje hlasitosť hlasu hovoriaceho.

Žiaci s poruchou sluchu sa v súčasnosti v školách ocitajú vo veľmi náročnej situácii, keďže počas celého vyučovania nemôžu odzerať a zároveň kvôli rúškam horšie počujú reč učiteľa aj spolužiakov. Prváčikovia, ktorí ešte nevedia čítať informácie z tabule, sú často doslova “odrezaní” od informácií. Starší žiaci majú zase veľké ťažkosti usledovať diskusiu na vyučovacej hodine. Ak nepočujú odpovede a komentáre žiakov, nevedia, ako sa následne zapojiť do diskusie, pozornosť im klesá a prestávajú mať záujem o dianie v triede. Situácia je pre nich náročná aj preto, že im kvôli prekrytiu úst unikajú dôležité doplnkové informácie o domácich úlohách, organizačné pokyny, pokyny k ďalšiemu vyučovaniu, ktoré odznejú nielen na hodine, ale si ich spolužiaci vymieňajú medzi sebou aj počas prestávok. Súčasná situácia je zaťažujúca aj pre “obyčajnú” socializáciu počas prestávok, keďže im v hluku uniká, čo spolužiaci hovoria.

Z tohto dôvodu sme sa rozhodli zhrnúť **15 odporúčaní**, ktoré môžu pomôcť žiakom s poruchou sluchu “prežiť deň” a porozumieť hovorenej reči učiteľov, asistentov učiteľa, vychovávateľov a spolužiakov, v čo najväčšej miere:

1. Ak má dieťa **FM systém**, používajte ho, prosím, v maximálnej možnej miere, keďže zlepšuje porozumenie reči na väčšiu vzdialenosť.
2. Ak je to možné, hovorte **hlasnejšie**.
3. Veďte ostatných žiakov k zvýšenej ohľaduplnosti, aby si uvedomili, že sami tvoria veľa zbytočného hluku, napríklad tým, že škrípu so stoličkami, búchajú dverami, ťukajú ceruzkami a perami o stôl, hádžu predmety na lavicu alebo do tašky. **Tichšie prostredie** pomôže všetkým žiakom, nielen žiakom s poruchou sluchu, lepšie porozumieť reči hovorenej skrze rúško.
4. **Pri vysvetľovaní učiva sa prechádzajte čo najmenej po triede**, stojte čo najviac vpredu, pred žiakom s poruchou sluchu. Vysvetľujte učivo tvárou v tvár, nie počas toho, ako píšete na tabuľu, keď ste k žiakovi s poruchou sluchu otočení chrbtom.
5. Keď hovoríte, **používajte jednoznačné gestá**, ktoré dopĺňajú obsah toho, čo hovoríte. Špeciálne u mladších žiakov pravidelne ukazujte v učebnici alebo na tabuli, kde sa práve nachádzate.
6. Čo najviac informácie **vizualizujte**. Na tabuľu alebo na interaktívnu tabuľu pripravte čo najviac obrazového materiálu (obrázky, prezentácie, osnova, text), ktoré sa týkajú učiva, o ktorom budete rozprávať. Keď napríklad na slovenskom jazyku učíte žiakov dopĺňať i/y do vybraných slov, napíšte všetky slová na tabuľu. Ak hovoríte o jeseni, pripravte si obrázky a fotografie, ktoré napomôžu porozumieť tejto téme. Text, ktorý spoločne so žiakmi čítate, premietnite na interaktívnu tabuľu.

7. **Nemeňte náhle tému**, o ktorej hovoríte. Ak tému musíte zmeniť, upozornite žiaka s poruchou sluchu na tento fakt.
8. Ak sa chcete niečo opýtať žiaka s poruchou sluchu, oslovte ho najprv menom, prípadne sa ho dotknite a až potom mu dajte otázku: "**Miško**, koľko jabĺčok je na strome?"
9. **Upozornite žiaka s poruchou sluchu na toho, kto práve hovorí,** napríklad tým, že na neho ukážete prstom alebo uvediete jeho meno. Povzbuďte žiakov, aby hovorili po jednom a zdvihli ruku, keď chcú prehovoriť v skupine.
10. **Zopakujte alebo zhrňte, čo povedal alebo sa opýtal iný žiak v skupine** (triede). Pamätajte, že žiak s poruchou sluchu teraz nielen horšie počuje (kvôli vzdialenosti od spolužiaka aj rúšku spolužiaka, ktoré znižuje porozumenie), ale nie je schopný ani odzrieť, aby si doplnil chýbajúcu informáciu. Takto pomôžete žiakovi s poruchou sluchu, aby mu neunikli odpovede, komentáre, prípadne otázky od iných žiakov. Napríklad: „Janka povedala, že na jeseň je škaredé počasie". „Jakub sa pýta, či je v slove ryba mäkké i. Miško, aké i/y by si napísal – ty?"
11. **Pripravte pre žiakov s poruchou sluchu základné pojmy a informácie k novej téme deň dopredu** – ak si ich žiak v domácom prostredí prečíta, prípadne prejde s rodičom, výrazne to môže zlepšiť jeho porozumenie novej téme na vyučovacej hodine.
12. Žiaci s poruchou sluchu majú pri používaní rúšok výrazne väčšie ťažkosti zachytiť diktovaný text. Odporúčame preto, aby im boli **poskytnuté potrebné písomné poznámky** z vyučovacej hodiny (poskytnite im dopredu vašu osnovu, okopírujte im po hodine poznámky od šikovného spolužiaka).
13. **Zohľadnite zvýšenú únavu** počas vyučovania, častejšie "vypínanie sa" žiaka. Zvážte zníženie počtu úloh pre žiaka s poruchou sluchu. Počúvanie učiteľa aj spolužiakov s rúškami, bez možnosti odzerať, je veľmi náročné na udržanie pozornosti a učenie, prináša rýchle vyčerpanie a možné podráždenie. Oceňte preto, prosím, akúkoľvek snahu žiaka udržať čo najdlhšiu dobu pozornosť na vyučovaní.
14. Používajte **"kontaktný zošit, slovníček"** v maximálnej možnej miere. Hlavne u mladšieho žiaka zaveďte slovníček, zošitok, do ktorého mu každý deň napíšete, čo všetko má na druhý deň priniesť, urobiť, prípadne skontrolujete, či si to správne zapísal sám. Rodičom pri domácej príprave veľmi pomôže dozvedieť sa zo slovníčka, čo ich dieťa na vyučovaní zvládlo a ako rozumelo.
15. Keďže je nosenie rúšok povinné t.č. aj vonku, odporúčame, aby **pri vychádzkach kráčal žiak s poruchou sluchu** blízko pani učiteľky, keďže rúška a zároveň hluk z ulice výrazne sťažujú počúvanie a sledovanie inštrukcií zo strany učiteľa.

Veríme, že Vám tieto základné odporúčania pomôžu lepšie porozumieť špeciálnym potrebám detí a žiakov s poruchou sluchu a prinesú Vám aj im zmysluplnejšiu komunikáciu v náročných podmienkach, v ktorých sa teraz spoločne nachádzate.

Ďakujeme, že integrujete deti a žiakov s poruchou sluchu, vážime si Vašu prácu.

PaedDr. Martina Rzymanova
CŠPP Poprad, Partizánska 2

Mgr. Silvia Hovorková, PhD.
CŠPP Hrdličkova17, Bratislava